

// En slutsats vi kan dra av prisstudierna hittills är att publikationer i topptidskrifter visserligen är en förutsättning för att kunna få ett stort pris, men det är inte tillräckligt. Lika viktigt är det att ha kollegor, i bästa fall från olika länder och olika fält, som gång på gång nominerar prisaspiranten.

– om forskningspriser inom medicin och onkologi

Nästan alla forskar-CV ser likadana ut: Listor av vetenskapliga publikationer följs av uppgifter om olika forskningsanslag och medlemskap i nationella eller internationella sällskap. Därtill kommer ofta rader om doktorander och slutligen kanske en rubrik med priser och utmärkelser.

De flesta är överens om att artiklar väger tungt för att nå nästa milstolpe i karriären. Därför har olika system utvecklats för att mäta "impact" som baseras på hur ofta en forskare citeras, däribland Hirsch Index och Schreiber Index. Ja, diskussionerna har till och med bidragit till att nya forskningsfält med egna tidskrifter som "Scientometrics" har etablerats för att stimulera till forskning om forskning. Men vilka betydelser har vetenskapliga priser i detta sammanhang? Vilka faktorer gör ett pris prestigefyllt, och vad bör man tänka på om man vill tilldelas ett? Om detta vet vi betydligt mindre i jämförelse med liknande analyser av artiklar i facktidsskrifter och anslag. Därför måste vi först ställa frågan om vi ska bry oss om priser överhuvudtaget. Är det inte så att de är anakronistiska rester: varför erkänna enstaka forskare när vi vet att forskning numer bedrivs i stora team? Det ligger något i det, men mitt bästa argument för att studera priser mer ingående är på grund av deras unika utstrålning. Ett exempel: Om du skriver en artikel i någon av de mest erkända medicinska tidskrifterna kommer du säkert att få applåder inom ditt område, men det är sällsynt att forskningsrönen når en bred allmänhet. Bland de största priserna är det annorlunda. Det kan vi se varje år i media när Nobelpriset tillkännages – då man kan läsa referat i tidningar i alla världsdelar. Priser synliggör både forskning och forskare. De blir till en sorts kvalitetsstämpel, de formar karriärer och blir till en symbol för hur framgångsrik någon är. I bästa fall kan de också inspirera yngre generationer.

 Det råder inga tvivel om att cancerforskare sedan lång tid är med i frontlinjen när de viktigaste pris-kommittéerna utreder sina toppkandidater.

CANCERFORSKARE I FRONTLINJEN

Brian Uzzis forskarteam vid Northwestern University i USA har visat att antalet vetenskapliga priser på ett internationellt plan har ökat explosionsartat under de senaste 50 åren. Mycket talar för att så också är fallet inom onkologin, men det är fortsatt en öppen fråga. Eftersom cancerforskning bedrivs inom en rad olika discipliner är det en knivig uppgift att få fram hur många priser som riktar sig till cancerforskare. Endast få priser har oncology eller cancer i namnet, så som Bristol-Meyers Squibb Award for Distinguished Achievement in Cancer Research eller Der Deutsche Krebshilfe Preis. Men det råder inga tvivel om att cancerforskare sedan lång tid är med i frontlinjen när de viktigaste pris-kommittéerna utreder sina toppkandidater.

Således är listan på Nobelpris som gått till cancerforskare lång. När James P. Allison och Tasuku Honjo tog emot me-

Priser synliggör både forskning och forskare. De blir till en sorts kvalitetsstämpel, de formar karriärer och blir till en symbol för hur framgångsrik någon är.

daljerna 2018 med den officiella motiveringen ”for their discovery of cancer therapy by inhibition of negative immune regulation” lades ytterligare två namn till raden. Andra välkända exempel är Harald zur Hausen ”for his discovery of human papilloma viruses causing cervical cancer” 2008, J. Michael Bishop och Harold E. Varmus ”for their discovery of the cellular origin of retroviral oncogenes” 1989 och David Baltimore, Renato Dulbecco och Howard Martin Temin ”for their discoveries concerning the interaction between tumour viruses and the genetic material of the cell” 1975. Läger vi också till det delade priset 1966 mellan Peyton Rous ”for his discovery of tumour-inducing viruses” och Charles Huggins ”for his discoveries concerning hormonal treatment of prostatic cancer” och Johannes Fibiger 1926 ”for his discovery of the Spiroptera carcinoma” kan vi konstatera att nomineringar för cancerforskare har nått Nobelkommittén regelbundet under de senaste hundra åren. De passar uppenbarligen bra in på

Alfred Nobels önskemål att belöna forskare som ”gjort mänskligheten den största nytta”.

OVÄNTAT RESULTAT

Men vad är det som gör ett pris relevant inom (och utanför) universitetsvärlden? Vi genomförde en enkätundersökning bland forskare på medicinska fakulteten vid McGill-universitetet i Montreal, Kanada. Enkäten innefattade frågor om studiedeltagarnas åsikter om utmärkelser inom vetenskapen, prisers anseende och inflytande. Deltagandet i studien var frivilligt.

74 McGill-forskare (50 män och 24 kvinnor) svarade på alla frågorna. Det är för få för att söka statistiskt signifikanta samband, men likväl ger svaren vägledning för vidare forskning. Deltagarna ombads kommentera påståenden med ett av sex svar vardera (no influence at all; little influence; moderate influence; strong influence; very strong influence; I don't know). På frågan 'In your opinion, how great is the influence of the following factors on the reputation of a prize?' menade de flesta av deltagarna att en lång pristradition har ett starkt eller mycket starkt inflytande på prisets rykte. Vidare menade en majoritet, föga överraskande, att en rejäl uppmärksamhet i media stärkte prisets rykte. Åsikterna var mer delade när det gällde prissumman, där merparten av deltagarna menade att den inte var avgörande. Av särskilt intresse för oss var frågan om det, när en prisjury ska fatta beslut, spelar någon roll om priskandidaten är man eller kvinna. Här ansåg de flesta av forskarna att det knappt hade någon relevans, medan endast sex procent av de tillfrågade menade att det var mycket betydelsefullt. Även om vi beaktar att fler män än kvinnor deltog i enkätstudien är det ett oväntat resultat, eftersom statistiken för de mest kända priserna tydligt visar på en påfallande underrepresentation av kvinnor i prisstatistik (Gender Award Gap).

Slutligen, vad ska man då göra för att öka de egna prischanserna? En slutsats vi kan dra av prisstudierna hittills är att publikationer i topptidskrifter visserligen är en förutsättning för att kunna få ett stort pris, men det är inte tillräckligt. Lika viktigt är det att ha kollegor, i bästa fall från olika länder och olika fält, som gång på gång nominerar prisaspiranten. Fortsatt forskning ska befatta sig mer fokuserat på priser inom onkologin – jag återkommer gärna med mer information om det!

REFERENSER

Hansson N, Schlich T. (2023) Performing Excellence: Nobel Prize nomination networks in North America. Notes & Records: The Royal Society Journal of the History of Science, online first <https://royalsocietypublishing.org/doi/10.1098/rsnr.2021.0052>

Hansson N, Padrini G, Moll FH, Halling T, Timmermann C (2021) Why so few Nobel Prizes for cancer research? An analysis of Nobel Prize nominations for German physicians with a focus on Ernst von Leyden and Karl Heinrich Bauer. J Cancer Res Clin Oncol. 2021 <https://doi.org/10.1007/s00432-021-03671-x>

NILS HANSSON, DOCENT I MEDICINENS HISTORIA OCH ETIK,
HEINRICH-HEINE-UNIVERSITETET, DÜSSELDORF,
NILS.HANSSON@HHU.DE TWITTER: @HANSSONHIST

